

N:o 6.

Ank. till Riksd. kansli den 26 april 1907 kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 7, 9, 11, 12, 28, 32, 33, 35, 86 och 105 regeringsformen samt § 38 mom. 2 riksdagsordningen.

Till konstitutionsutskottets handläggning hafva båda kamrarna hänvisat Kungl. Maj:ts till Riksdagen aflåtna proposition n:o 97, däruti Kungl. Maj:t till Riksdagens pröfning i grundlagsenlig ordning framlagt följande

Förslag

till

ändrad lydelse af §§ 7, 9, 11, 12, 28, 32, 33, 35, 86 och 105 regeringsformen samt § 38 mom. 2 riksdagsordningen.

Regeringsformen.

§ 7.

Alla regeringsärenden, med undantag af sådana, som i 15 § omfattas, skola inför Konungen i statsrådet föredragas och där afgöras.

Bih. till Riksd. Prot. 1907. 3 Saml. 6 Häft. (N:o 6).

§ 9.

Uti alla mål, som hos Konungen i statsrådet förekomma, skall protokoll föras. Där rikets säkerhet eller eljest synnerligen viktiga skäl kräfva hemlighållande af mål, som angår rikets förhållande till främmande makt, skall öfver målet föras särskildt protokoll.

Statsrådets tillstådesvarande ledamöter — — — — beslut fatta.

§ 11.

I mål, som angå rikets förhållande till främmande makter, skola alla meddelanden till främmande makt eller Konungens sändebud i utlandet, utan afseende å ärendets beskaffenhet, ske genom ministern för utrikes ärendena.

§ 12.

Konungen äger att i afhandlingar och förbund med främmande makter ingå, sedan statsrådet däröfver blifvit hört.

§ 28.

Konungen äger att i statsrådet utnämna och befordra infödde svenske män till alla de ämbeten och tjänster, högre och lägre, hvilka äro af den egenskap, att — — — — kommandanter i fästningarna. Till konsul må ock utländsk man nämnas, där lön ej är med befattningen för- enad. Konungen fäste — — — — som under departementet höra.

§ 32.

Enär sådana sysslor, — — — (lika med nuvarande § 33) — — —
— — — påminnelser göra.

§ 33.

Konungen äger att genom naturalisation — — — (lika med nuvarande § 28 mom. 2) — — — ledamot af statsrådet utnämnas.

§ 35.

Statsrådets ledamöter — — — — — ministrar, sändebud och konsuler hos främmande makter, samt de ämbets- och tjänstemän, som innehafva befattningar å stat i utrikesdepartementet och vid beskickningarna, hafva förtroendesysslor — — — — därtill skäl äga.

§ 86.

Med tryckfrihet förstås — — — — — de protokoll undantagna, som uti statsrådet och hos Konungen i kommandomål föras — — — — böra hemliga hållas.

§ 105.

Lagtima Riksdags konstitutionsutskott äge att äska de protokoll, som uti statsrådet blifvit förda, dock att sådant särskildt protokoll, hvarom i 9 § förmåles, och protokoll i kommandomål må kunna fordras endast i det, som rör allmänt kända och af utskottet uppgifna händelser.

Riksdagsordningen.

§ 38 mom. 2.

2. Utskottet åligger ock att äska de i statsrådet förda protokoll, dock att sådant särskildt protokoll, hvarom i 9 § regeringsformen förmåles, och protokoll i kommandomål kunna fordras endast i hvad som rör allmänt kända och af utskottet uppgifna händelser. Om utskottets rätt — — — är i regeringsformen stadgad.

Vid den kungl. propositionen finnes fogadt utdrag af det i statsrådet den 15 mars 1907 förda protokoll öfver justitiedepartementsärenden, så lydande:

»Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena anförde i underdånighet:

'Enligt vår nu gällande grundlag tillkommer behandlingen af ministeriella ärenden, d. v. s. sådana som angå rikets förhållande till främmande makter, icke, såsom eljest i allmänhet är föreskrifvet, statsrådet i dess helhet, utan skola desamma inför Konungen föredragas af ministern för utrikes ärendena i närvaro endast af statsministern och en annan statsrådets ledamot. Ursprungligen bestod denna ministeriella konselj, såsom den gemenligen plägat benämnas, allenast af utrikesministern och en annan statsrådsledamot. Först år 1885 erhöll den sin nuvarande sammanättning.

Med den anordning, som sålunda vidtagits för ifrågavarande ärendens behandling, sammanhänger äfven, att desamma icke äro underkastade enahanda granskning af konstitutionsutskottet, som eljest i fråga om regeringsärenden är föreskrifven. Beträffande protokoll i ministeriella mål äger utskottet som bekant endast att fordra dem, som röra allmänt kända och af utskottet uppgifna händelser.

Vidare torde böra anmärkas, att den ursprungliga lydelsen af 11 § regeringsformen syntes åt Konungen inrymma en friare form äfven för beredningen af ministeriella mål. Enligt denna §, sådan densamma antogs vid 1809 års riksdag, ägde Konungen nämligen att låta bereda och handhafva de ministeriella målen på sätt honom lämpligast syntes. I sammanhang med ofvanberörda år 1885 vidtagna förändring blef föreskriften förtydligad genom det tillägg, att dessa mål skola, på sätt Konungen lämpligast synes, beredas af ministern för utrikes ärendena. Tillika tillades den sista punkten i lagrummet, hvarigenom utsagts, att alla meddelanden i ministeriella mål till främmande makt eller Konungens sändebud i utlandet skola ske genom ministern för utrikes ärendena.

Slutligen torde äfven böra erinras därom, att under tiden för unionens med Norge bestånd äfven norske statsministern eller i hans närvaro annan ledamot af det norska statsrådet alltsedan år 1835 skulle närvara vid föredragningen af sådana ministeriella mål, som ägde inverkan på Sveriges och Norges gemensamma eller Norges enskilda förhållande till främmande makt.

Såsom skäl för denna afvikande ordning för ifrågavarande ärendens behandling, hvilken icke äger någon motsvarighet i vår äldre statsrätt, hafva 1809 års grundlagstiftare angifvit önskvärldheten af skyndsamhet och en

viss hemlighetsfullhet vid handläggningen af hithörande frågor. »Sådan är», säger 1809 års konstitutionsutskott, »vårt fäderneslands närvarande ställning, att det icke med egna krafter allena synes kunna upprätthålla sin själfständighet. Denna beror då af de förbund med andra makter, som en klok styrelse kan vinna, men hvilka aldrig i den stund de slutas kunna underkastas den offentliga pröfningen och de långa betänkligheterna af en lagstiftande eller också blott af en talrik rådgifvande kår.»

Något missnöje med den anordning för ministeriella ärendens behandling, som sålunda fastslogs af 1809 års regeringsform, synes under de första årtiondena efter vårt nya statskicks grundande icke hafva förspotts. I hvarje fall föreligga från denna tid icke några förslag i syfte att avvägbringa en annan anordning. De förändringar, som vid 1840 års riksdag vidtogos i fråga om affattningen af 11 § regeringsformen, voro uteslutande föranledda af departementalstyrelsens samtida införande.

Vid 1856—1858 års riksdag upptog emellertid konstitutionsutskottet till behandling frågan om en annan anordning för hithörande ärendens behandling. Utan tvifvel står detta, såsom äfven i utskottets betänkande antydes, i sammanhang därmed att, på grund af den kort dessförinnan avslutade November-traktaten, fara syntes föreligga, att vårt fädernesland skulle närmare än hvad ditintills varit fallet inryckas i den europeiska allians-politiken. Konstitutionsutskottet riktade också sin uppmärksamhet uteslutande på 12 § regeringsformen, hvilken i dess dåvarande lydelse innebar, att Konungen ägde ingå i afhandlingar och förbund med främmande makter, sedan han däröfver hört statsministern för utrikes ärendena och någon annan tillkallad statsrådets ledamot. I stället föreslog utskottet den ändring af denna paragraf, att Konungen, när han ville sluta afhandlingar och förbund med främmande makt, skulle höra statsrådets samtliga ledamöter.

Detta förslag antogs väl med någon förändring i ordalydelsen att hvilat till grundlagsenlig behandling vid följande riksdag, men blef vid denna förkastadt genom motstånd af adeln och prästeståndet. Frågan var därmed emellertid icke fallen. Med kortare mellanrum återkommer densamma esomoftast vid de följande riksdagarna, därvid den tillika så småningom erhåller en vidgad omfattning. Från att ursprungligen, såsom jag nyss nämnt, endast afse 12 § samla sig angreppen mot hela den gällande ordningen för ministeriella ärendens behandling; och framkommer därvid slutligen vid 1883 års riksdag förslag därom att beredningen och föredragningen af ifrågavarande ärenden, liksom äfven den konstitutionella granskningen af desamma behandling, skola äga rum i enahanda former som i fråga om andra regeringsärenden.

Denna motion vann väl ej riksdagens bifall; men med anledning af densamma föreslog konstitutionsutskottet den lydelse af 11 § regeringsformen, som slutligen antogs vid 1885 års riksdag, och hvarigenom, såsom ofvan nämnts, den ministeriella konseljen kom att bestå af tre i stället för såsom förut af två statsrådsledamöter, samt hvarje tvifvel därom att ifrågavarande ärendens förberedande behandling skulle ske genom ministern för utrikes ärendena undanröjdes. Oaktadt de sålunda genomförda förändringarna hafva äfven efter år 1885 förslag framkommit inom Riksdagen, åsyftande att genomföra upphäfvande af den ministeriella konseljen samt dessa ärendens förläggande till statsrådet. Någon framgång hafva desamma likväl icke rönt.

Till den redogörelse jag således i korthet lämnat torde ytterligare böra tilläggas, att förenämnda fråga helt naturligt äfven varit föremål för behandling i sammanhang med de förslag, som tid efter annan under unionens bestånd varit å bane i syfte att bereda Norge ökad inflytande på utrikesstyrelsens ledning.

I själfva verket torde det icke kunna förnekas, att behandlingen af förevarande fråga varit synnerligen beroende af den omständigheten att densamma äfven inverkade på Norges ställning inom unionen. Sitt mest typiska uttryck fann detta förhållande vid 1872 års riksdag, då det då föreliggande förslaget, hvilket i hufvudsak åsyftade öfverflyttningen af de i 12 § omhandlade ärenden från den ministeriella konseljen till statsrådet, föll i riksdagens första kammare efter ett kort yttrande af vår nuvarande riksdagsordnings skapare friherre De Geer, däri denne under tillkännagifvande af sin principiella anslutning till förslaget likväl af unionspolitiska skäl för det dåvarande motsatte sig detsamma. Äfven senare hafva vid flera tillfällen såsom hufvudsakligt skäl emot en förändring anförts grunder, hämtade från förhållandet till det forna unionslandet.

Det torde således, då icke längre dessa skäl kunna åberopas, böra undersökas, huruvida en förändring af ministeriella ärendens behandling är af behovet påkallad.

Från deras sida, som förfäktat, att så är förhållandet, har i allmänhet åberopats, att då Konungen enligt grundlagens bud måste äfven i de obetydligaste ärenden höra åtminstone fyra ledamöter af statsrådet samt, där målen äro af synnerlig vikt och omfattning, statsrådet i dess helhet, det måste betecknas som en inkonsekvens, att så vidtomfattande ärenden som frågor om afhandling och förbund med främmande makter kunna af Konungen afgöras, utan att mera än ett fåtal af statsrådets ledamöter därom behöfva äga kännedom. Anmärkningen äger utan tvifvel sin riktighet, om än densamma icke längre i verkligheten torde vara af samma betydelse som förut, då

det väl kan anses numera vara en häfdvunnen grundsats att i hvarje viktigare ministeriellt ärende jämväl de statsråd, som icke deltaga i den ministeriella konseljen, hållas om ärendet underkunniga och detta redan på frågans förberedande stadium, så att de därvid äro i tillfälle att hafva sin mening. Dock kvarstår i princip naturligtvis orubbad riktigheten af den allmänna anmärkning jag nyss återgifvit.

Det synes mig vidare icke kunna dragas i tvifvelsmål, att behandlingen af utrikes ärenden skall vinna i reda, noggrannhet och snabbhet, därest desamma underkastas behandling i allmänt statsråd. Det ifriga arbete, som under våra dagar inom flera olika områden pågår i syfte att genom mellanfolkliga aftal ömsesidigt bereda åtnjutande af likartade eller mot hvarandra svarande förmåner åt de kontraherande staternas undersåtar, medför att avslutandet af flertalet fördrag vanligen på det närmaste berör den inre lagstiftningen samt således förutsätter samverkan mellan utrikesministern och den fackminister, inom hvilkens verksamhetsområde frågan faller. Iakttagande af grundlagens nuvarande föreskrifter kan vid sådant förhållande sägas framtvinga ett ofta konstladt och af inga inre grunder berättigadt sönderdelande af den behandling, ett dylikt ärende skall undergå.

Ytterligare har genom den under föregående år vidtagna omorganisationen af rikets diplomati och konsulatväsende ett skäl tillkommit för de ministeriella ärendenas förläggande till statsrådet. Den nya organisationen har, såsom jag vid olika tillfällen inför Kungl. Maj:t framhållit, till föremål en närmare samverkan mellan diplomat- och konsulatväsendet. För uppnående af detta syftsmål är det tydligen till hinder, att, såsom nu är fallet, olika förfaringssätt skall iakttagas beträffande ärenden hörande till dessa båda grenar af utrikesförvaltningen. Särskildt gäller detta tjänstetillsättningar. Diplomat- och konsulatkommittén har i sitt år 1906 afgifna betänkande äfven påpekat olämpligheten häraf. Till närmare belysande af det oegentliga i nu rådande förhållanden vill jag särskildt framhålla, att aspiranter inom diplomatin (diplomat-attachéer) jämlikt 32 § regeringsformen utnämnas af Konungen i ministeriell konselj, medan åter konsulsattachéer enligt konsulförordningen af den 24 september 1906 antagas af ministern för utrikes ärendena. Rimligen böra båda dessa slag af aspiranter, hvilka icke innehafva tjänst å stat, antagas och afskedas af utrikesministern i likhet med hvad förhållandet är med extra ordinarie tjänstemän inom öfriga departement. Den påpekade olikheten i fråga om formen för aspiranternas antagande leder lätt till det oriktiga åskådnings-sätt, att de unga diplomataspiranterna äga något slags företräde framför

sina kamrater inom konsulskåren. Enahanda förhållande är äfven rådande med kanslisterna vid beskickningarna och vid konsulaten.

Bestämda fördelar synas således vara att vinna genom ifrågavarande ärendens öfverflyttande till statsrådet. En förutsättning härför måste emellertid gifvetvis vara, att icke viktiga statsintressen därigenom skulle åsidosättas.

Utom unionspolitiska skäl hafva mot de ministeriella ärendenas förläggande till statsrådet pläгат återgifvas de skäl, som redan af 1809 års grundlagsstiftare anfördes och som kunna sammanfattas däri, att dessa ärenden kräfvat en skyndsamt behandling samt böra i viss mån vara undandragna offentlig granskning och diskussion.

Hvad beträffar först återopade skäl läser detta icke numera böra tillmätas någon betydelse. På ärendenas skyndsamma behandling synes den ifrågasatta grundlagsändringen icke menligen kunna inverka; snarare kan ifrågasättas, om icke denna, på sätt jag ofvan antydtt, är ägnad att befördra ett skyndsammare handläggande.

Beträffande åter den andra invändningen är denna af större vikt; och jag anhåller därför att få något närmare uppehålla mig vid densamma.

Det är allbekant, att under äldre tider man lagt synnerligen vikt på att diplomatiska förhandlingar borde strängt hemlighållas. Detta sammanhänger åter med det allmänna sträfvande, som särskildt under 1700-talet gjorde sig hos de europeiska staterna gällande, att genom förbund med hvarandra, ofta lika hastigt upplösta som avslutade, söka förvärfva nya landområden eller andra förmåner på grannarnas bekostnad. För en dylik statskonst var en långt gående hemlighetsfullhet en nödvändig betingelse.

I våra dagar åter har utrikespolitiken väsentligen ändrat karaktär. Särskildt gäller detta ett land, som i likhet med vårt eget för sin utrikespolitik icke har annat syfte än häfdande af sin själfständighet och neutralitet och därför äfven, på sätt under snart ett århundrade varit fallet, strängt vill afhålla sig från de stridigheter, som kunna uppkomma mellan andra folk. Beskaffenheten af förda protokoll i ministeriella ärenden torde ock bära vittne därom, att det vida öfvervägande flertalet af dem skulle kunnat utan någon olägenhet underkastas samma offentlighet som öfriga regeringsärenden.

Äfven tyngdpunkten för staternas traktatslutande verksamhet har under den tid, som efter 1809 förflutit, förlagts till ett annat område än förut. Flertalet af de öfverenskommelser, som numera ingås, afse att reglera sociala, ekonomiska eller privaträttsliga förhållanden. Tydligt finnes i allmänhet icke någon anledning att omgärda dylika ärenden med särskild hemlighetsfullhet.

De skäl, som af 1809 års grundlagsstiftare anfördes till stöd för att behandlingen af ministeriella ärenden skulle stanna inom en trängre krets och om möjligt undandragas offentlighetens granskning, synas mig således väsentligen hafva förlorat i betydelse. I hvarje fall kan icke häraf någon betänklighet hämtas emot att dessa ärenden föredragas i statsrådet.

Enligt min mening vore det dock förhastadt, om man af de synpunkter, som ofvan gjorts gällande, ville, på sätt någon gång skett, draga den slutsatsen, att ministeriella ärenden undantagslöst borde på enahanda sätt som andra regeringsärenden vara underkastade konstitutionsutskottets granskning, hvarmed ju följer möjligheten, att de bringas under offentlig diskussion. Säkerligen vore det obetänksamt att alldeles förbise möjligheten af ett sådant politiskt läge, att vårt land för skyddande af sin självständighet måste afsluta ett aftal, som icke lämpar sig för offentlig diskussion. Och äfven i fråga om förhandlingar af annat slag än rent politiska kunna fall föreligga, då det af skyldig grannlagenshänsyn till den eller de makter, med hvilken förhandlingarna föras, eller af andra vägande skäl icke är önskvärdt, att dessa på ett förberedande stadium bringas till allmänhetens kännedom.

I detta sammanhang ber jag äfven att få något beröra den samtida europeiska statsrättens ställning i förevarande fråga. Såsom bekant äger någon motsvarighet till den granskning af ett hvart regeringsärende, som i våra grundlagar är föreskrifven, i allmänhet icke rum i öfriga stater, utan anses en sådan på grund af det allmänna inflytande på ärendenas gång, som nationalförsamlingen äger i sin makt att utöfva, öfverflödig. Således kan någon direkt ledning för bedömande af förevarande fråga endast undantagsvis hämtas ur den europeiska statsrätten. Emellertid är att märka, att äfven åtskilliga stater och bland dem äfven sådana, hvilka i likhet med Sverige icke föra någon aktivare utrikespolitik, sört för att fördrag med främmande makter, där sådant kan finnas önskvärdt, kunna hemlighållas. Salunda innehåller den belgiska författningen en föreskrift därom att Konungen delgifver riksdagens kamrar alla afslutade fördrag, så snart statens säkerhet och intresse det medgifva. Ungefär enahanda är förhållandet i Nederländerna. Äfven i Norge har regeringen efter unionens upplösning ansett sig böra föreslå grundlagsbestämmelser i syfte att förhindra obehörigt bekantgörande af ifrågavarande ärenden. Förslaget har ännu icke varit föremål för stortingets slutgiltiga pröfning. Där åter i statsförfattningen hvarje särskild bestämmelse af nu angifven art saknas, beror detta, såsom jag förut antydt, däruppå att den konstitutionella kontrollen är anordnad på helt annat sätt än i Sverige.

En anordning synes mig således böra vidtagas i syfte att, utan fara för inkräktande å den regelmässiga kontroll af ifrågavarande ärenden, som genom konstitutionsutskottet bör utöfvas, man tillika sörjer för att i de antagligen sällan förekommande fall, då rikets säkerhet eller eljest synnerligen viktiga skäl sådant kräfva, ett ministeriellt ärende kan hållas hemligt, för hvilket ändamål Konungen skulle äga att förordna om förande af särskildt protokoll däröfver. Om konstitutionsutskottets rätt att erhålla sådant protokoll bör gälla hvad nu i allmänhet om ministeriella protokoll är stadgadt, eller att deras utlämnande må fordras endast, om de röra allmänt kända och af utskottet särskildt uppgifna händelser.'

Chefen för justitiedepartementet anförde härefter:

'I öfverensstämmelse med de grundsatser, som af hans excellens herr ministern för utrikes ärendena nyss uttalats, har jag låtit inom justitiedepartementet uppgöra förslag till ändring af regeringsformen och riksdagsordningen i syfte att till behandling i statsrådet öfverföra de ministeriella ärendena.

Af den nuvarande 11 § regeringsformen har icke ansetts nödigt att bibehålla annat än den sista punkten. Det tillägg, som gjordes år 1885 därom att ministeriella mål skola af utrikesministern beredas, måste anses öfverflödigt, då detta redan följer af innehållet i 6 och 10 §§ samt hvarje anledning att härom bibehålla ett särskildt stadgande bortfaller genom ministeriella ärendens likställande med öfriga regeringsärenden.

Enligt nu gällande 32 § regeringsformen skola sändebud hos främmande makter och tjänstemän vid beskickningarna af Konungen nämnas i den ordning, som är föreskrifven i fråga om ministeriella måls behandling. Utnämning af konsulära tjänstemän sker däremot i statsrådet. Såsom hans excellens herr ministern för utrikes ärendena erinrat, måste det, med den nära beröring diplomatin och konsulatväsendet äga, anses olämpligt att olika former för dessa tjänstemäns utnämning iakttagas.

Lämpligast torde en ändring uti ifrågavarande hänseende vinnas genom upphäfvande af 32 § regeringsformen samt därigenom att 28 § 1 mom. regeringsformen, hvilken för närvarande blott afser tillsättningar af tjänster *inom riket*, genom borttagande af sistberörda uttryck utsträcker till att afse alla tjänstetillsättningar. I sammanhang därmed torde ett tillägg böra göras till sistnämnda lagrum af innehåll, att Konungen må till olönad konsul kunna utnämna jämväl utländsk man. Till ifrågavarande befattningar användas ju i stor utsträckning äfven utlänningar.

Vidare torde, för att ej paragrafföljden må rubbas, 28 § 2 mom. böra upptagas såsom särskild paragraf närmast efter nuvarande 33 §, hvilken sålunda torde uppflyttas till 32 §.

Enligt 35 §, sådan den för närvarande lyder, äro jämväl attachéer vid beskickningarna förtroendeämbetsmän och kunna såsom sådana af Konungen entledigas från ämbetet i samma ordning, som om dessa är föreskrifvet. Då meningen är, att äfven diplomatattachéerna för framtiden böra af utrikesministern antagas, synes följdriktigheten fordra, att de äfven af ministern må kunna entledigas. Sådant tillvägagångssätt öfverensstämmer tydligen bäst med dessa tjänstemäns ställning. För vinnande af detta syfte har paragrafen undergått en mindre omredigering.

De ändringar, som i öfrigt torde böra i regeringsformen vidtagas, äro endast af formell natur.

I 2 § tryckfrihetsförordningen talas äfven om ministeriella ärenden. Det skulle vid sådant förhållande kunna ifrågasättas att till vinnande af öfverensstämmelse med ordalagen i regeringsformen och riksdagsordningen vidtaga ändring af nämnda lagrum. Men då en sådan ändring kunde föranleda, att handlingarna i förut behandlade ministeriella mål blefve offentliga tidigare än som i grundlagen är afsedt, synes tryckfrihetsförordningen böra bibehållas oförändrad.»

De af hans excellens ministern för utrikes ärendena och af chefen för justitiedepartementet anförda skäl hafva synts utskottet innebära giltig anledning till vidtagande af de i den kungl. propositionen ifrågasatta grundlagsändringar; och då utskottet icke heller haft något att erinra mot affattningen af de föreslagna grundlagsstadgandena, får utskottet hemställa,

*Utskottets
yttrande.*

att Riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse af §§ 7, 9, 11, 12, 28, 32, 33, 35, 86 och 105 regeringsformen samt § 38 mom. 2 riksdagsordningen:

Regeringsformen.

(Nuvarande lydelse:)

§ 7.

Alla regeringsärenden, med undantag af sådana, som i 11 och 15 §§ omförmälas, skola inför Konungen i Statsrådet föredragas och där afgöras.

(Föreslagen lydelse:)

§ 7.

Alla regeringsärenden, med undantag af sådana, som i 15 § omförmälas, skola inför Konungen i statsrådet föredragas och där afgöras.

(Nuvarande lydelse:)

§ 9.

Uti alla mål, som hos Konungen i Statsrådet förekomma, skall protokoll föras. Statsrådets tillstådesvarande ledamöter böra, under ansvarighet för rådslagen, till den påföljd, hvarom i 106 och 107 §§ vidare stadgas, ovillkorligen till protokollet sina meningar yttra och förklara; Konungen dock förbehållet att allena besluta. Skulle någonsin den oförmodade händelse inträffa, att Konungens beslut vore uppenbarligen stridande mot rikets grundlag eller allmän lag, åligge det då Statsrådets ledamöter att kraftiga föreställningar däremot göra. Den, som ej särskild mening till protokollet anfört, vare för beslutet ansvarig, såsom hade han styrkt Konungen att det beslut fatta.

§ 11.

Ministeriella mål, hvarmed förstås alla de, som angå rikets förhållande till främmande makter, skola på det sätt Konungen lämpligast synes, beredas af Ministern för utrikes ärendena, hvilken det tillhör att dessa mål anmäla och föredraga inför Konungen i närvaro af Stats-

(Föreslagen lydelse:)

§ 9.

Uti alla mål, som hos Konungen i statsrådet förekomma, skall protokoll föras. *Där rikets säkerhet eller eljest synnerligen viktiga skäl kräfva hemlighållande af mål, som angår rikets förhållande till främmande makt, skall öfver målet föras särskildt protokoll.*

Statsrådets tillstådesvarande ledamöter böra, under ansvarighet för rådslagen, till den påföljd, hvarom i 106 och 107 §§ vidare stadgas, ovillkorligen till protokollet sina meningar yttra och förklara; Konungen dock förbehållet att allena besluta. Skulle någonsin den oförmodade händelse inträffa, att Konungens beslut vore uppenbarligen stridande mot rikets grundlag eller allmän lag, åligge det då statsrådets ledamöter att kraftiga föreställningar däremot göra. Den, som ej särskild mening till protokollet anfört, vare för beslutet ansvarig, såsom hade han styrkt Konungen att det beslut fatta.

§ 11.

I mål, som angå rikets förhållande till främmande makter, skola alla meddelanden till främmande makt eller Konungens sändebud i utlandet, utan afseende å ärendets beskaffenhet, ske genom ministern för utrikes ärendena.

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

ministern och någon annan Statsrådets ledamot eller, där Ministern för utrikes ärendena tillika är Statsminister, två andra tillkallade statsrådsledamöter. Är Statsministern hindrad att vara tillstädes, tillkalle Konungen i hans ställe en annan Statsrådets ledamot. Är Ministern för utrikes ärendena frånvarande, föredrage den Statsrådets ledamot, Konungen äfven i detta fall tillkalle. Sedan Konungen af dessa ämbetsmän inhämtat till protokoll anförda råd, för hvilka de blifva ansvarige, fatte Konungen, i deras närvaro, besluten; åliggande det den därtill särskildt förordnade att protokollet föra. Af sådana beslut må Konungen låta till Statsrådets kunskap komma hvad honom nyttigt synes, så att kännedom äfven af denna riksstyrelsens gren måtte hos Statsrådet finnas. Alla meddelanden i ministeriella mål till främmande makt eller Konungens sändebud i utlandet skola, utan afseende å ärendets beskaffenhet, ske genom Ministern för utrikes ärendena.

§ 12.

Konungen äger att i afhandlingar och förbund med främmande makter ingå, sedan Han, i den ordning föregående paragraf stadgar, däröfver hört Statsministern, Ministern för utrikes ärendena och någon annan tillkallad Statsrådets ledamot

§ 12.

Konungen äger att i afhandlingar och förbund med främmande makter ingå, sedan statsrådet däröfver blifvit hört.

(Nuvarande lydelse:)

eller, där Ministern för utrikes ärendena tillika är Statsminister, två andra tillkallade Statsrådets ledamöter.

§ 28.

1:o. Konungen äger att i Statsrådet utnämna och befordra infödde svenske män till alla de ämbeten och tjänster inom riket, högre och lägre, hvilka äro af den egenskap, att Konungen fullmakter därå utfärdar, dock böra vederbörande förut med förslag hafva inkommit, där sådana hittills ägt rum. Konungen vare likväl obetaget, att, efter vederbörandes hörande, eller uppå deras framställning, till lärarebefattningar vid universiteterna, de teologiska läraretjänsterna likväl undantagna, såsom ock till lärare- och andra beställningar vid andra inrättningar för vetenskap, slöjd eller skön konst, äfvensom till läkarebefattningar, kalla och befordra äfven utländske män af utmärkt förtjänst, de där den rena evangeliska läran bekänna. Likaledes må Konungen kunna uti militära ämbeten nyttja utländske män af sällsynt skicklighet, men icke till kommandanter i fästningarne. Konungen fäste, vid alla befordringar, afseende endast å de sökandes förtjänst och skicklighet, men icke på deras börd. Till prästerligt ämbete eller till annan tjänst, hvarmed är förenadt åliggande att meddela undervisning i kristendom eller teolo-

(Föreslagen lydelse:)

§ 28.

Konungen äger att i statsrådet utnämna och befordra infödde svenske män till alla de ämbeten och tjänster, högre och lägre, hvilka äro af den egenskap, att Konungen fullmakter därå utfärdar, dock böra vederbörande förut med förslag hafva inkommit, där sådana hittills ägt rum. Konungen vare likväl obetaget att, efter vederbörandes hörande, eller uppå deras framställning, till lärarebefattningar vid universiteterna, de teologiska läraretjänsterna likväl undantagna, såsom ock till lärare- och andra beställningar vid andra inrättningar för vetenskap, slöjd eller skön konst, äfvensom till läkarebefattningar, kalla och befordra äfven utländske män af utmärkt förtjänst, de där den rena evangeliska läran bekänna. Likaledes må Konungen kunna uti militära ämbeten nyttja utländske män af sällsynt skicklighet, men icke till kommandanter i fästningarna. *Till konsul må ock utländsk man nämnas, där lön ej är med befattningen förenad.* Konungen fäste, vid alla befordringar, afseende endast å de sökandes förtjänst och skicklighet, men icke på deras börd. Till prästerligt ämbete eller till annan tjänst, hvarmed är

(Nuvarande lydelse:)

gisk vetenskap, kan endast den utnännas, som bekänner den rena evangeliska läran. Till alla öfriga ämbeten eller tjänster, med det undantag i afseende å Statsrådets ledamöter, som i 4 § stadgas, må be-
kännare af annan kristen troslära, äfvensom af den mosaiska, kunna nämnas; dock må icke någon, som ej tillhör den rena evangeliska läran, såsom domare eller innehafvare af annan tjänst deltaga i handläggning eller afgörande af fråga, som angår religionsvård, religionsundervisning eller befordringar inom den svenska kyrkan. Hvarje departementschef skall föredraga och expediera alla ärenden, rörande befordringar, förordnanden, tjänstledighet och afsked, till och ifrån ämbeten och tjänster vid de verk och stater, som under departementet höra.

2:o. Konungen äger att genom naturalisation till svensk medborgare upptaga utländsk man i den ordning och under de villkor, som bestämmas genom särskild lag, stiftad i den ordning 87 § 1 mom. stadgar. Sålunda naturaliserad utlänning njute samma rättigheter och förmåner, som infödd svensk man, dock utan att kunna till ledamot af Statsrådet utnännas.

§ 32.

Sändebud hos främmande makter och tjänstemän vid beskickningarne

(Föreslagen lydelse:)

förenadt åliggande att meddela undervisning i kristendom eller teologisk vetenskap, kan endast den utnännas, som bekänner den rena evangeliska läran. Till alla öfriga ämbeten eller tjänster, med det undantag i afseende å statsrådets ledamöter, som i 4 § stadgas, må be-
kännare af annan kristen troslära, äfvensom af den mosaiska, kunna nämnas; dock må icke någon, som ej tillhör den rena evangeliska läran, såsom domare eller innehafvare af annan tjänst deltaga i handläggning eller afgörande af fråga, som angår religionsvård, religionsundervisning eller befordringar inom den svenska kyrkan. Hvarje departementschef skall föredraga och expediera alla ärenden, rörande befordringar, förordnanden, tjänstledighet och afsked, till och ifrån ämbeten och tjänster vid de verk och stater, som under departementet höra.

(Lika med § 33.)

Utgår.

(Nuvarande lydelse:)

nämne Konungen i den ordning, som i 11 § i fråga om ministeriella måls behandling föreskrifven är.

§ 33.

Enär sådana sysslor, hvartill förslag blifvit upprättade, skola af Konungen bortgifvas, böra Statsrådets ledamöter yttra sig öfver de sökandes skicklighet och förtjänster. Åge de äfven rätt, att emot Konungens utnämningar till andra tjänster och ämbeten underdåniga påminnelser göra.

(Lika med nuvarande § 28 mom. 2.)

§ 35.

Statsrådets ledamöter, presidenter och chefer för kollegier eller de i dessas ställe inrättade verk, justitiekansleren, cheferne för fångvården, landtmäteriet, statens järnvägs- trafik, lots-, post-, telegraf- och tull- verken samt skogsväsendet, expeditionsschefer i statsdepartementen, öfverståthållaren, underståthållaren

(Föreslagen lydelse:)

§ 32.

Enär sådana sysslor, hvartill förslag blifvit upprättade, skola af Konungen bortgifvas, böra statsrådets ledamöter yttra sig öfver de sökandes skicklighet och förtjänster. Åge de äfven rätt, att emot Konungens utnämningar till andra tjänster och ämbeten underdåniga påminnelser göra.

§ 33.

Konungen äger att genom naturalisation till svensk medborgare upptaga utländsk man i den ordning och under de villkor, som bestämmas genom särskild lag, stiftad i den ordning 87 § 1 mom. stadgar. Sålunda naturaliserad utländing njute samma rättigheter och förmåner, som infödd svensk man, dock utan att kunna till ledamot af statsrådet utnännas.

§ 35.

Statsrådets ledamöter, presidenter och chefer för kollegier eller de i dessas ställe inrättade verk, justitiekansleren, cheferna för fångvården, landtmäteriet, statens järnvägs- trafik, lots-, post-, telegraf- och tull- verken samt skogsväsendet, expeditionsschefer i statsdepartementen, öfverståthållaren, underståthållaren

(Nuvarande lydelse:)

och polismästaren i hufvudstaden, landshöfdingar, fältmarskalkar, generaler och amiraler af alla grader, generaladjutanter, öfveradjutanter, stabsadjutanter, kommendantar i fästningarne, öfverstar för regementena, sekundcheferne för gardesregementena till häst och fot och för lifregementets kårer samt cheferne för öfriga särskildt för sig bestående militära kårer eller bataljoner, cheferne för artilleriet, fortifikations-, fältmättnings- och sjömättningsväsendet, ministrar, sändebud och *agenter för handeln* hos främmande makter, samt de ämbets- och tjänstemän, som *uti Konungens kabinett för utrikes brevväxlingen och vid beskickningarne nyttjas*, hafva förtroendesysslor, hvarifrån Konungen må dem entlediga, när han pröfvar rikets tjänst det fordra. Konungen kungöre dock sådana beslut i Statsrådet, hvars ledamöter vare skyldige att däremot göra underdåniga föreställningar, om de finna sig därtill skäl äga.

§ 86.

Med tryckfrihet förstås hvarje svensk mans rättighet att, utan några af den offentliga makten i förväg lagda hinder, utgifva skrifter, att sedermera endast inför laglig domstol kunna tilltalas för deras innehåll, och att icke i annat fall kunna därför straffas, än om detta innehåll strider emot tydlig lag,

Bih. till Riksd. Prot. 1907. 3 Saml. 6 Häft.

(Föreslagen lydelse:)

och polismästaren i hufvudstaden, landshöfdingar, fältmarskalkar, generaler och amiraler af alla grader, generaladjutanter, öfveradjutanter, stabsadjutanter, kommendantar i fästningarna, öfverstar för regementena, sekundcheferna för gardesregementena till häst och fot och för lifregementets kårer samt cheferna för öfriga särskildt för sig bestående militära kårer eller bataljoner, cheferna för artilleriet, fortifikations-, fältmättnings- och sjömättningsväsendet, ministrar, sändebud och *konsuler* hos främmande makter, samt de ämbets- och tjänstemän, som *innehafva befattningar å stat i utrikesdepartementet och vid beskickningarna*, hafva förtroendesysslor, hvarifrån Konungen må dem entlediga, när han pröfvar rikets tjänst det fordra. Konungen kungöre dock sådana beslut i statsrådet, hvars ledamöter vare skyldiga att däremot göra underdåniga föreställningar, om de finna sig därtill skäl äga.

§ 86.

Med tryckfrihet förstås hvarje svensk mans rättighet att, utan några af den offentliga makten i förväg lagda hinder, utgifva skrifter, att sedermera endast inför laglig domstol kunna tilltalas för deras innehåll, och att icke i annat fall kunna därför straffas, än om detta innehåll strider emot tydlig lag,

3

(Nuvarande lydelse:)

gifven att bevara allmänt lugn, utan att återhålla allmän upplysning. Alla handlingar och protokoll i hvad mål som helst, de protokoll undantagna, som uti Statsrådet och hos Konungen i *ministeriella ärenden* och kommandomål föras, må ovillkorligen genom trycket kunna utgifvas. Ej må tryckas banko- och riksgäldsverkens protokoll och handlingar rörande ärenden, hvilka böra hemliga hållas.

§ 105.

Lagtima Riksdags konstitutionsutskott äge att äska de protokoll, som uti Statsrådet blifvit förda, *utom dem, som angå ministeriella ärenden och kommandomål, hvilka endast i det, som rör allmänt kända och af utskottet uppgifna händelser, må kunna fordras.*

§ 38.

2. Utskottet åligger ock att äska de i statsrådet förda protokoll, *med undantag af dem, som angå ministeriella ärenden och kommandomål, hvilka endast i hvad som rör kända och af utskottet uppgifna händelser kunna fordras.* Om utskottets rätt och plikt att, efter granskning af dessa protokoll, hos Riksdagen an-

(Föreslagen lydelse:)

gifven att bevara allmänt lugn, utan att återhålla allmän upplysning. Alla handlingar och protokoll i hvad mål som helst, de protokoll undantagna, som uti statsrådet och hos Konungen i kommandomål föras, må ovillkorligen genom trycket kunna utgifvas. Ej må tryckas banko- och riksgäldsverkens protokoll och handlingar rörande ärenden, hvilka böra hemliga hållas.

§ 105.

Lagtima Riksdags konstitutionsutskott äge att äska de protokoll, som uti statsrådet blifvit förda, *dock att sådant särskildt protokoll, hvarom i 9 § förmäles, och protokoll i kommandomål må kunna fordras endast i det, som rör allmänt kända och af utskottet uppgifna händelser.*

§ 38.

2. Utskottet åligger ock att äska de i statsrådet förda protokoll, *dock att sådant särskildt protokoll, hvarom i 9 § regeringsformen förmäles, och protokoll i kommandomål kunna fordras endast i hvad som rör allmänt kända och af utskottet uppgifna händelser.* Om utskottets rätt och plikt att, efter granskning af

Riksdagsordningen.

(Nuvarande lydelse:)

måla de anmärkningar, hvartill denna granskning funnits föranleda, eller eljest vidtaga den med anledning af gjord anmärkning erforderliga åtgärd, så ock att, när af riksdagsman eller af annat utskott än konstitutionsutskottet fråga blifvit väckt, att Statsrådet eller någon dess ledamot eller föredragande sitt ämbete på obehörigt sätt utöfvat, däröfver, före frågans afgörande af Riksdagen, afgifva yttrande, därom är i regeringsformen stadgad.

(Föreslagen lydelse:)

dessa protokoll, hos Riksdagen anmäla de anmärkningar, hvartill denna granskning funnits föranleda, eller eljest vidtaga den med anledning af gjord anmärkning erforderliga åtgärd, så ock att, när af riksdagsman eller af annat utskott än konstitutionsutskottet fråga blifvit väckt, att statsrådet eller någon dess ledamot eller föredragande sitt ämbete på obehörigt sätt utöfvat, däröfver, före frågans afgörande af Riksdagen, afgifva yttrande, därom är i regeringsformen stadgad.

Stockholm den 26 april 1907.

På utskottets vägnar:

TH. AF CALLERHOLM.

Reservationer:

af herrar *Berg* och *Säve*, hvilka anför:

»Då den föreslagna förändringen af formerna för behandlingen af de s. k. ministeriella ärendena för framtiden möjligen skulle kunna försvåra ett ingående af förbund med en främmande makt, som häfdandet af rikets själfständighet och neutralitet kan göra önskvärdt, och då äfven med nu gällande bestämmelser fullt tryggande garantier förefinnas mot att riket skall kunna obetänksamt indragas i en för dess säkerhet vådlig allianspolitik, hafva vi icke ansett oss böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition i de delar, som afse en ny ordning för ingående af förbund eller traktater med främmande makter.»

af herr *Clason*, som ansett, att orden »å stat» böra utgå ur den i § 35 regeringsformen föreslagna nya lydelsen — »de ämbets- och tjänstemän, som innehafva befattningar å stat i utrikesdepartementet och vid beskickningarna», — enär eljest den i § 36 regeringsformen stadgade principen om tjänstemäns oafsätlighet, utan medelst rannsaking och dom, kan komma att anses tillämplig på vissa tjänstemän i utrikesdepartementet och vid beskickningarna, hvilket ej vore önskligt eller nyttigt.

af herr *von Schéele*, som instämt med herr *Clason*.

Herrar *Blomberg*, *J. F. Nyström*, *Östberg*, *Berger*, *Kvarnzélius*, *Jansson* i *Djursåtra* och *friherre Bonde* hafva anhållit om anteckning å utlåtandet därom, att de på grund af ledamotskap i särskildt utskott varit förhindrade att deltaga i ärendets behandling.
